

Rapport explicativ

tar

**la revisiun parziala da la constituziun
chantunala (CC)**

e tar la lescha da vischnancas (LV)

(Reforma da vischnancas:
project parzial "Vischnancas burgaisas")

Cuntegn

1	Introducziun.....	3
2	Character da la vischnanca burgaisa grischuna	6
3	Fusiuns da vischnancas politicas: Consequenzas per las vischnancas burgaisas.....	8
4	Nova concepziun.....	10
5	Remartgas tar ils singuls artigels dal sboz.....	17
6	Consequenzas da las revisiuns parzialas	20
7	Realisaziun ed entrada en vigur	20

1 Introducziun

En il Grischun na vegnan las incumbensas publicas betg mo ademplidas dal chantun, mabain er dad actualmain 178 vischnancas, da 109 vischnancas burgaisas, da 39 circuls, dad 11 districts, da 13 corporaziuns regionalas e da passa 400 furmas da la collavuraziun intercomunala. Pervia da las incumbensas vegnintas e pervia dals svilups probabels dovri in'adattaziun da las structuradas per pudair ademplir las incumbensas conform al dretg surordinà, en ina qualitad suffizienta e cun l'effizienz pretendida.

En la sessiun da favrer 2011 è il cussegl grond sa fatschentà cun dumondas strategicas davart la refurma da vischnancas e dal territori. A maun da totalmain 24 dumondas da princip ha el pudì prender posiziun davart las finamiras da la refurma ch'eran vegnidas proponidas da la regenza ed ha alura pudì fixar las conturas da las strategias da realisaziun correspondentas. Il cussegl grond ha constatà cleramain, q.v.d. senza cuntravuschs, ch'il chantun saja surstructurà. Plinavant saja necessaria ina refurma che cumpiglia tut ils plauns statals. La nova orientaziun duai vegnir realisada en duas parts: sin plaun communal cun agid d'ina refurma da vischnancas e sin plaun regional cun agid d'ina refurma dal territori.

En ses rapport ed en sia missiva tar la refurma da vischnancas e dal territori (carnet nr. 8/2010-2011) ha la regenza menziunà las suandantas finamiras strategicas per ina refurma cumplessiva:

- Las structuradas statalas duain vegnir orientadas consequentamain tenor las pretendiments actualas e futuras envers l'adempliment da las incumbensas.
- La capaciad finanziala, la forza d'atgna finanziaziun e l'atgna responsabladad da las vischnancas politicas duain vegnir rinforzadas.
- Las vischnancas duain ademplir lur incumbensas en moda uschè independenta, effizienta e favuraivla sco pussaivel e tegnair quint uschè bain sco pussaivel dals basegns da las burgaisas e dals burgais.
- Las premissas per la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas ch'è necessaria entaifer il chantun duain vegnir meglieradas.
- Cun simplifitgar las structuradas sin plaun regional duain vegnir augmentadas la trasparenza e la segirezza giuridica e vegnir meglieradas las premissas per ademplir las incumbensas en las regions.

Il cussegl grond n'ha betg mo approvà questas finamiras, mabain ha er respundì, cun tge strategia che questas finamiras duain vegnir cuntanschidas:

- Tras ina refurma da vischnancas che sa basa er vinavant sin il princip da "bottom-up", vul dir da sutensi, duai il dumber da vischnancas vegnir reducì fin l'onn 2020 a 50 fin 100 vischnancas, a pli lunga vista a sut 50 vischnancas.
- Tras ina refurma dal territori che sto vegnir francada en il dretg costituziunal tenor il princip da "top-down", vul dir da surengiu, duai il chantun vegnir structurà en ils trais plauns statals "chantun", "regions" e "vischnancas".
- La refurma necessaria da las structures duai alura vegnir discutada, concludida e realisada en etappas. Uschia vegni decidì en il cas singul davart l'attribuziun d'incumbensas a las regions.
- La refurma da las structures duai vegnir exequida independentamain da la discussiun davart la midada dal sistem electoral per il cussegl grond.

Las adattaziuns dal dretg, ch'èn alura necessarias, duain vegnir fatgas – tenor l'incumbensa dal cussegl grond – en etappas. En quest connex èn previs ils suandants trais projects parzials¹ en il sector da la refurma da vischnancas:

- *En cas che vischnancas politicas fusiuneschan, na duai betg dar automaticamain ina fusiun da lur vischnancas burgaisas (art. 89 da la lescha da vischnancas).*
- *La promoziun da la collavuraziun intercomunala, ch'è statuida explicitamain en la costituziun chantunala (art. 64), duai vegnir abolida.*
- *Votaziuns cirquitalas e votaziuns intercomunalas duain vegnir permessas en conseguenza d'iniziativas al lieu.*

Ultra da quai duain vegnir definids territoris per la promoziun da fusiuns. Quai cun tadlar e cun laschar cooperar las vischnancas.

¹ Betg menziunads na vegnan qua ils projects da realisaziun en il sector da la refurma dal territori.

In emprim pass en direcziun da la realisaziun da la refurma da vischnancas vegn fatg cun adattar las regulaziuns davart las vischnancas burgaisas. Uschia duain vegnir eliminads eventuels impediments da fusiun.

Tenor l'art. 89 da la lescha chantunala da vischnancas (LV; DG 175.050) vala la fusiun da duas u dapli vischnancas politicas er per las vischnancas burgaisas tranter ellas. Cun 62 cunter 51 vuschs ha il cussegl grond sustegnì la proposta che quai na duaja – per eliminar in impediment da fusiun existent – betg pli esser automaticamain il cas. Perquai ch'i pudess dar uschia en l'avegnir duas u dapli vischnancas burgaisas entaifer ina vischnanca politica, ston vegnir revedids l'art. 61 da la constituziun chantunala (CC; DG 110.100) sco er plirs artigels da la LV.

A medem temp sco l'aboliziun da la fusiun automatica da las vischnancas burgaisas duai er vegnir restrenschida l'externalisaziun da facultad publica da la vischnanca burgaisa avant ina fusiun. L'experientscha cun las fusiuns da vischnancas politicas d'enfin ussa mussa che las vischnancas burgaisas s'uneschan en blers cas cun la vischnanca avant l'entrada en vigur da la fusiun e surdattan las incumbensas a la vischnanca. En differents auters cas èsi dentant vegnì tratg en consideraziun avant la fusiun da las vischnancas politicas d'externalisar la facultad burgaisa, e qua e là è quai er vegnì fatg. Cun il conclus dals 22 da december 2009 ha la regenza scumandà a las vischnancas burgaisas da Cazas e da Sarn da transferir lur facultad d'utilisaziun ad ina purtadra da dretg privat (associaziun da terren burgaisa tenor la lescha introductiva tar il cudesch civil svizzer, LItCCS; DG 210.100). La regenza ha explitgà ch'ina externalisaziun da facultad ad in auter subject giuridic da dretg public saja bain pussaivel, dentant betg ad in'associaziun da terren burgaisa, perquai ch'i manchian là pussaivladads da surveglianza. Plinavant stoppian vegnir observads ulteriurs princips: Uschia na dastgia l'intent public da la facultad burgaisa betg ir a perder.

Per ch'i na dettia en l'avegnir betg anc dapli constructs che chaschunan structuradas e relaziuns da proprietad cumplitgadas areguard la facultad publica, è la regenza da l'avis ch'i saja convegnent d'abolir la fusiun automatica da vischnancas burgaisas. Qua tras croda la dumonda da l'externalisaziun da facultad, perquai che las vischnancas burgaisas pon exister vinavant er entaifer ina vischnanca politica fusiunada. Sco alternativa pussaivla per administrar la facultad burgaisa duai star a disposiziun en l'avegnir l'*associaziun burgaisa*, ch'è concepida sco corporaziun da dretg public. Quella vegn en dumonda, sch'i na duai betg pli dar ina vischnanca burgaisa entaifer

ina vischnanca fusiunada. Uschia vegnan ils projects da fusiun da las vischnancas politicas distgargiads d'in punct da discussiun essenzial e las burgaisas ed ils burgais dattan plitgusch lur consentiment a la fusiun da vischnancas.

En singuls cas èsi er gia vegnì dumandà da transferir la facultad da las vischnancas politicas a las vischnancas burgaisas avant in'eventuala fusiun da las vischnancas politicas. Quai è inadmissibel e per la regenza na pari er betg dad esser avant maun in basegn da regulaziun ord vista giuridica. L'art. 28 LV definescha che la proprietad vi da la facultad communal appartegna cumplainamain a la vischnanca politica. In'exceptiun è mo la facultad che l'art. 79 LV ha concedì definitivamain a la vischnanca burgaisa. S'enter che la lescha da vischnancas era entrada en vigur l'onn 1974, han las vischnancas burgaisas e las vischnancas politicas gì 10 onns temp da reglar definitivamain la dumonda da proprietad cun agid d'ina cunvegna da determinaziun. In "retransferiment" da la facultad communal a la vischnanca burgaisa cuntrafeschess al princip d'ina buna administraziun tenor l'art. 29 LV e stuess vegnir taxà cleramain sco illegal. Quai fiss schizunt il cas, sch'ina majoritad da las votantas e dals votants d'ina vischnanca politica approvass ina tala pretensiun.

Pervia da las propostas da midar la CC e la LV n'èsi betg necessari d'adattar la lescha chantunala dal dretg da burgais (LDBchant; DG 130.100) u l'ordinaziun respectiva (ODBchant, DG 130.110).

Il basegn da refurma che vegn explitgà en la missiva da la regenza tar la refurma da vischnancas e dal territori (p. 666) e che concerna las relaziuns giuridicas tranter la vischnanca politica e la vischnanca burgaisa, duai vegnir tractà pir en il rom da la proxima revisiun totala da la lescha da vischnancas.

2 Character da la vischnanca burgaisa grischuna

Tenor l'art. 61 al. 1 CC sa cumponan las vischnancas burgaisas da las burgaisas communalas e dals burgais communalas cun domicil en la vischnanca. Territorialmain vegn il champ d'activitad restrenschi tras il territori suveran da la vischnanca politica, uschia che la vischnanca burgaisa è ina corporaziun territoriala. Tenor la lescha da vischnancas è ella ina corporaziun da dretg public (communitad giuridicamain independenta).

Fin l'onn 1874 sa cumponiva mintga vischnanca en il Grischun mo dals burgais, q.v.d. ils dretgs politics appartegnevan mo ad els. Cun l'entrada en vigur da la lescha davart il domicil da burgais svizzers dals 12 da zercladur 1874 è la vischnanca politica vegnida posiziunada sper resp. a la piazza da la vischnanca burgaisa. Durant 100 onns hai dà bleras intschertezzas areguard la relaziun tranter la vischnanca politica e la vischnanca burgaisa. Las cuntraversas tranter ils aderents da la vischnanca burgaisa ed ils aderents da la vischnanca politica concernevan principalmain la dumonda, tgi che haja la cumpetenzza da proprietad vi da la facultad communal, cunzunt vi da la facultad d'utilisaziun (alps, pastgiras comunablas, guauds, sorts communalas, dretgs da pasculaziun cumina, dretgs da far laina e dretgs da pasculaziun). Tras l'approvaziun da la lescha chantunala da vischnancas l'onn 1974 è la dumonda da proprietad vegnida respundida cun in cumpromiss (cf. art. 77 fin 82 LV). Tenor l'art. 79 LV è la vischnanca burgaisa pia proprietaria:

- a. *dals bains immobigliars e dals instituts che servan a l'agid social dals burgais, sche la vischnanca burgaisa ademplescha senza las incumbensas dal provediment dals burgais u paja contribuziuns correspondentas a la vischnanca politica;*
- b. *da las sorts dals burgais ch'èn vegnidas distribuidas gia il 1. da settember 1874;*
- c. *dals bains immobigliars ch'ella ha acquistà dapi il 1. da settember 1874 cun agens meds;*
- d. *da la facultad d'utilisaziun, sche la vischnanca burgaisa è gia inscritta en il register funsil federal sco proprietaria da tala u sche sia proprietad vi da tala è stada reconuschida ed incontestada dapi 30 onns en moda giuridicamain sufficiente.*

La vischnanca burgaisa organisada è mo proprietaria da la facultad d'utilisaziun tenor l'art. 79 LV, sche las valurs da facultad correspondentas èn vegnidas zavradas entaifer il termin da 10 onns ch'è previs en l'art. 103 al. 1 LV. La proprietad che n'è betg vegnida attribuida a la vischnanca burgaisa fin a la scadenza da quest termin appartegna a la vischnanca politica (art. 103 al. 2 LV), e quai independentamain d'ina inscripziun correspondententa en il register funsil.

La lescha da vischnancas pretenda che las burgaisas ed ils burgais s'organiseschian en ina vischnanca burgaisa, sche sias cumpetenzas duain vegnir exequidas. Tenor l'art. 81 LV è quai mo pussaivel, sche almain set burgais dal lieu cun dretg da votar abitan en la vischnanca. Sche la vischnanca burgaisa è organisada sco tala, la surdat la lescha in catalog definitiv d'incumbensas publicas:

- a. *recepziun en il dretg da burgais communal;*
- b. *administraziun dals bains burgais poverils e da las sorts dals burgais;*
- c. *alienaziun, impegnaziun e grevezza permanenta da la facultad ch'è en sia proprietad;*
- d. *consentiment per alienar, per impegnar e per engrevgiar permanentamain bains immobigliars che han appartegnì gia il 1. da settember 1874 a la facultad d'utilisaziun da la vischnanca u ch'èn vegnids acquistads sco cumpensaziun reala per tals bains immobigliars;*
- e. *fixaziun da las taxas per la congiudida da la facultad d'utilisaziun da la vischnanca;*
- f. *fusiun cun la vischnanca politica.*

Fin l'onn 1979 han las vischnancas burgaisas ademplì l'incumbensa dal provediment public. Dapi lura tutga questa incumbensa a las vischnancas politicas.

Nua ch'i n'ha betg ina vischnanca burgaisa organisada, vegnan las cumpetenzas da la vischnanca burgaisa ademplidas d'uffizi da la vischnanca politica (art. 78 al. 3 LV). Dal rest na datti naginas structuradas ierarchicas tranter ils dus geners da vischnancas, q.v.d. la vischnanca politica n'ha naginas cumpetenzas da dar directivas a la vischnanca burgaisa u da controllar quella.

3 Fusiuns da vischnancas politicas: Consequenzas per las vischnancas burgaisas

1. Regulaziun vertenta

L'art. 89 regla, tge consequenzas che fusiuns da vischnancas han per las vischnancas burgaisas. En cas che vischnancas politicas fusiuneschan, vala la fusiun er per

las vischnancas burgaisas correspondentas tranter ellas. *Sche duas u sche pliras vischnancas fusiuneschan, vala la fusiun er per las vischnancas burgaisas.* En la versiun oriunda da la lescha da vischnancas da l'onn 1974 eri vegnì differenzià tranter il gener da fusiun: En cas da l'uschenumnada fusiun ed incorporaziun totala da vischnancas s'extendeva l'incorporaziun er sin la vischnanca burgaisa.

Dapi l'onn 2006 hai dà 13 fusiuns da vischnancas, nua ch'er vischnancas cun vischnancas burgaisas eran participadas. Suentar la fusiun avevan 7 vischnancas ina vischnanca burgaisa e 6 vischnancas nagina vischnanca burgaisa pli. En spezial tar las fusiuns da vallada en Val Müstair ed en Bregaglia hai dà ina gronda rectificaziun da las structures er areguard las vischnancas burgaisas: 11 vischnancas politicas cun 8 vischnancas burgaisas han fusiunà a 2 vischnancas politicas senza vischnancas burgaisas (vischnancas unitaras). En dus auters cas hai dà externalisaziuns da facultad. En il rom da la fusiun da Cazas ha la regenza disponì ils 22 da december 2009 sco autoritad da surveglianza (conclus da la regenza, protocol nr. 1247) che questa via saja inadmissibla, sche quai vegnia fatg cun agid d'ina uschenumnada associaziun da terren burgaisa tenor ils art. 26 ss. LtCCS. Talas associaziuns na suttastettian betg a la surveglianza statala necessaria ed i na dettia nagina garanzia che la facultad d'utilisaziun en dumonda na vegnia betg utilisada per in auter intent e p.ex. repartida sin las associadas e sin ils associads. La regenza ha renvià a la pussaivladad generala da stabilir ina corporaziun burgaisa tenor l'art. 82 LV. La vischnanca burgaisa da Cazas n'ha betg fatg diever da questa pussaivladad. La facultad da l'anteriura vischnanca burgaisa da Sarn è alura vegnida transferida a la vischnanca politica fusiunada da Cazas.

2. Basegn d'agir

En il conclus menziunà è la regenza sa fatschentada detagliadamain cun la natira giuridica da la facultad d'utilisaziun. Valair vala la regla che la facultad d'utilisaziun sto da princip restar facultad d'utilisaziun e ch'igl exista da princip in scumond d'alienaziun (art. 35 s. LV). Sch'igl ha excepziunalmain lieu in'alienaziun, va il retgav sin in conto per il retgav or da la vendita da terren (art. 38 LV). La dedicaziun menziunada da la facultad d'utilisaziun è ina dedicaziun tenor il dretg chantunal, q.v.d. la dedicaziun na po vegnir abolida (revocada) ni tras la vischnanca burgaisa ni tras la vischnanca politica ni tras in conclus communabel da las duas vischnancas. Qua tras resulta plinavant che l'intent public da la facultad d'utilisaziun na po betg vegnir

annullà tras in'externalisaziun. Er suenter l'externalisaziun tutgan ils dretgs d'utilisaziun a las persunas che han quests dretgs tenor la LV (cf. art. 30 al. 2). Er sche externalisaziuns sin subjects giuridics adattads èn da princip admissiblas, èn tals acts giuridics gia lura betg optimals sut l'aspect d'ina rectificaziun da las structuradas giavischada, sch'i resultan – ultra d'ina nova vischnanca burgaisa – ulteriurs purtaders da la facultad externalisada. Tals purtaders pon plinavant avoir deficits democratics. Sin basa da questas constataziuns propona la regenza da simplifitgar fundamentalmain las disposiziuns en connex cun las vischnancas burgaisas, sche vischnancas politicas fusiuneschan.

4 Nova concepziun

La concepziun proponida dismetta l'automatisssem da l'art. 89 LV ed abolescha en cas da fusiuns la congruenza territoriala tranter la vischnanca politica e la vischnanca burgaisa. Las vischnancas burgaisas pon, na ston dentant betg pli fusiunar en l'avegnir en il rom da la fusiun da vischnancas politicas. En consequenza da quai poi dar pliras vischnancas burgaisas sin il territori d'ina vischnanca politica. Questas vischnancas burgaisas disponan vinavant da la facultad burgaisa respectiva ed èn vinavant cumpetentas per conceder il dretg da burgais. En ina fracziun politica resp. en in lieu senza vischnanca burgaisa prendess percunter la vischnanca politica la decisiun da natiralisaziun. En cas da natiralisaziuns vegn mintgamai concedì il dretg da burgais cun la designaziun da la nova vischnanca politica. En ina nova vischnanca politica pon uschia la finala exister diversas vischnancas burgaisas cun differentas relaziuns da proprietad e cumpetenzas areguard la natiralisaziun. Ina varianta che avess permess a las vischnancas burgaisas da conceder il dretg da burgais cun il num da l'atgna vischnanca burgaisa è vegnida giuditgada sco betg cunvegna e n'è perquai betg vegnida persequitada vinavant – independentamain da la dumonda, sche quai saja giuridicamain admissibel.

Analogamain a la regulaziun vertenta è ina persuna mo commembra da la vischnanca burgaisa, sch'ella posseda il dretg da burgais da la vischnanca ed ha ses domicil en la vischnanca burgaisa.

Perquai che las vischnancas burgaisas pon exister vinavant, er sche las vischnancas politicas respectivas fusiuneschan, n'èsi betg necessari d'externalisar la facultad burgaisa. Perquai èsi giustifitgà da statuir en la lescha in scumond d'externalisaziun general per impedir ch'i dettia ulteriuras externalisaziuns e novas structuras supplementaras (art. 79 al. 3 dal sboz). Natiralmain duai pudair vegnir divergià da quest scumond, sche las vischnancas burgaisas existentas fusiuneschan cun la vischnanca politica e sa schlian pia. Questa varianta, che ha la finamira da rectifitgar las structuras, permetta l'associaziun burgaisa da dretg public sco purtadra da l'externalisaziun (art. 89 al. 3 dal sboz). Ella vegn survegliada da la vischnanca politica, e quella ha da guardar ch'il bain public restia en ils mauns da la publicitad. En ina regulaziun transitorica survegnan las corporaziuns burgaisas existentas il medem status giuridic sco las novas associaziuns burgaisas (art. 103b dal sboz). Quai per sclerir intschertezzas giuridicas.

Preschentaziun sinoptica

Dretg vertent	Sboz da consultaziun Las midadas èn marcadadas
Constituziun dal chantun Grischun (DG 110.100)	
Art. 61 Vischnancas burgaisas 1 Las vischnancas burgaisas sa cumponan da las burgaisas communalas e dals burgais communalas cun domicil en la vischnanca. 2 Il status giuridic, las incumbensas e l'organisaziun da las vischnancas burgaisas sco er la fusiun cun las vischnancas politicas sa drizzan tenor la lescha.	Art. 61 Vischnancas burgaisas 1 Las vischnancas burgaisas sa cumponan da las burgaisas communalas e dals burgais communalas cun domicil en la vischnanca burgaisa . 2 Il status giuridic, las incumbensas e l'organisaziun da las vischnancas burgaisas sco er la fusiun cun la vischnanca politica sa drizzan tenor la lescha.
Lescha da vischnancas dal chantun Grischun (DG 175.050)	
VI. Collavuraziun intercomunala Art. 50 I. Princip, furmas e dretg applitgabel 1 Per ademplir tschertas incumbensas pon vischnancas s'unir sco suonda: a) sco corporaziun regiunala; b) sco corporaziun da vischnancas; c) sco colliaziun da vischnancas senza personalitad	VI. Collavuraziun intercomunala Art. 50 I. Princip, furmas e dretg applitgabel 1 Per ademplir tschertas incumbensas pon vischnancas s'unir sco suonda: a) sco corporaziun regiunala; b) sco corporaziun da vischnancas; c) sco colliaziun da vischnancas senza personalitad

giuridica; d) sco instituziun communabla; e) sco colliaziun da vischnancas da dretg privat. 2 Las vischnancas pon delegar tschertas incumbensas al circul. 3 Incumbensas d'impurtanza regiunala ston vegnir ademplidas d'ina corporaziun regiunala. 4 En il rom da lur agen champ da cumpetenzza pon ultra da quai s'unir vischnancas burgaisas tranter ellas u cun vischnancas politicas. 5 Las prescripziuns da questa lescha vegnan applitgadas conform al senn per las furmas da las colliaziuns da vischnancas.	giuridica; d) sco instituziun communabla; e) sco colliaziun da vischnancas da dretg privat. 2 Las vischnancas pon delegar tschertas incumbensas al circul. 3 Incumbensas d'impurtanza regiunala ston vegnir ademplidas d'ina corporaziun regiunala. 4 aboli 5 Las prescripziuns da questa lescha vegnan applitgadas conform al senn per las furmas da las colliaziuns da vischnancas.
Art. 77 I. Vischnancas burgaisas; 1. posiziun giuridica 1 La vischnanca burgaisa è ina corporaziun da dretg public. 2 Per la vischnanca burgaisa pon vegnir applitgadas conform al senn las disposiziuns da questa lescha da vischnancas, uschenavant che questa part na cuntegna naginas prescripziuns spezialas. 3 En vischnancas cun in parlament communal èn las vischnancas burgaisas autorisadas da relaschar disposiziuns che divergeschan da l'artitgel 9 litera e. 4 Ils statuts da la vischnanca burgaisa ston vegnir approvads da la regenza. La decisiun da la regenza è definitiva.	Art. 77 I. Vischnancas burgaisas; 1. posiziun giuridica 1 La vischnanca burgaisa è ina corporaziun da dretg public. 2 Per la vischnanca burgaisa pon vegnir applitgadas conform al senn las disposiziuns da questa lescha da vischnancas, uschenavant che questa part na cuntegna naginas prescripziuns spezialas. 3 En vischnancas cun in parlament communal èn las vischnancas burgaisas autorisadas da relaschar disposiziuns che divergeschan da l'artitgel 9 litera e. 4 Ils statuts da la vischnanca burgaisa ston vegnir approvads dal departament. La decisiun dal departament è definitiva. 5 La fundaziun da novas vischnancas burgaisas è esclusa.
Art. 78 2. organisaziun 1 Ils organs da la vischnanca burgaisa èn la radunanza da burgais, la suprastanza da burgais ed ils revisurs da quints. 2 Sch'ils commembers da la suprastanza communal èn burgais communal, pon els vegnir designads tras ils statuts sco commembers da la suprastanza da la vischnanca burgaisa. 3 Sch'i mancan las premissas ch'èn enumeradas en l'artitgel 81 per exequir las cumpetenzas da la vischnanca burgaisa, vegn quella represchentada – tras lescha – tras ils organs da la vischnanca politica. Resalvadas restan las disposiziuns spezialas davart la concessiun dal dretg da burgais.	Art. 78 2. organisaziun 1 Ils organs da la vischnanca burgaisa èn la radunanza da burgais, la suprastanza da burgais ed ils revisurs da quints. 2 Sch'ils commembers da la suprastanza communal èn commembers da la vischnanca burgaisa, pon els vegnir designads tras ils statuts sco commembers da la suprastanza da la vischnanca burgaisa. 3 Sch'i n'exista nagina vischnanca burgaisa, ademplescha la vischnanca politica sias incumbensas.
Art. 79 3. proprietad La vischnanca burgaisa è proprietaria: a) dals bains immobigliars e dals instituts che servan a l'agid social dals burgais, sche la vischnanca burgaisa ademplescha sezza las incumbensas dal provediment	Art. 79 3. proprietad 1 La vischnanca burgaisa è proprietaria: a) dals bains immobigliars e dals instituts che servan a l'agid social dals burgais, sche la vischnanca burgaisa ademplescha sezza las incumbensas dal provediment

dals burgais u paja contribuziuns correspudentas a la vischnanca politica; b) da las sorts dals burgais ch'èn vegnidas distribuidas gia il 1. da settember 1874; c) dals bains immobigliars ch'ella ha acquistà dapi il 1. da settember 1874 cun agens meds; d) da la facultad d'utilisaziun, sche la vischnanca burgaisa è gia inscritta en il register funsil federal sco proprietaria da tala u sche sia proprietad vi da tala è stada renconuschida ed incontestada dapi 30 onns en moda giuridicamain suffizienta.	dals burgais u paja contribuziuns correspudentas a la vischnanca politica; b) da las sorts dals burgais ch'èn vegnidas distribuidas gia il 1. da settember 1874; c) dals bains immobigliars ch'ella ha acquistà dapi il 1. da settember 1874 cun agens meds; d) da la facultad d'utilisaziun, sche la vischnanca burgaisa è gia inscritta en il register funsil federal sco proprietaria da tala u sche sia proprietad vi da tala è stada renconuschida ed incontestada dapi 30 onns en moda giuridicamain suffizienta. 2 La facultad burgaisa serva ad ademplir incumbensas che stattan en l'interess public. Igl è scumandà da distribuir u da reparter il retgav u la facultad als commembers da la vischnanca burgaisa. 3 Cun excepziun da l'artitgel 89 alinea 3 èsi scumandà d'externalisar la facultad ad auters subjects giuridics che la vischnanca politica.
Art. 80 4. utilisaziun da las sorts dals burgais 1 Uschenavant ch'i vegn fatg diever da las sorts dals burgais, è l'utilisaziun da talas resalvada als burgais. 2 Il retgav da la vendita da sorts dals burgais sto per regla vegnir attribui ad in fond da reservas e duai servir en emprima lingia a procurar per ina cumpensaziun reala.	Art. 80 4. utilisaziun da las sorts dals burgais 1 Uschenavant ch'i vegn fatg diever da las sorts dals burgais, è l'utilisaziun da talas resalvada als commembers da la vischnanca burgaisa. 2 Il retgav da la vendita da sorts dals burgais sto per regla vegnir attribui ad in fond da reservas e duai servir en emprima lingia a procurar per ina cumpensaziun reala.
Art. 81 5. cumpetenzas Sche almain set burgais dal lieu cun dretg da votar abitan en la vischnanca e sch'els èn organisads sco vischnanca burgaisa en il senn da l'artitgel 78, decida quella davart: a) la recepziun en il dretg da burgais communal; b) l'administraziun dals bains burgais poverils e da las sorts dals burgais; c) l'alienaziun, l'impegnaziun e la grevezza permanenta da la facultad ch'è en sia proprietad; d) il consentiment per alienar, per impegnar e per engrevgiar permanentamain bains immobigliars che han appartegni gia il 1. da settember 1874 a la facultad d'utilisaziun da la vischnanca u ch'èn vegnids acquistads sco cumpensaziun reala per tals bains immobigliars; e) la fixaziun da las taxas per la congiudida da la facultad d'utilisaziun da la vischnanca; f) la fusiun cun la vischnanca politica.	Art. 81 5. cumpetenzas Sche almain set burgais (...) cun dretg da votar abitan en la vischnanca burgaisa e sch'els èn organisads sco vischnanca burgaisa en il senn da l'artitgel 78, decida quella davart: a) la recepziun en il dretg da burgais communal; b) l'administraziun dals bains burgais poverils e da las sorts dals burgais; c) l'alienaziun, l'impegnaziun e la grevezza permanenta da la facultad ch'è en sia proprietad; d) il consentiment per alienar, per impegnar e per engrevgiar permanentamain bains immobigliars che han appartegni gia il 1. da settember 1874 a la facultad d'utilisaziun da la vischnanca u ch'èn vegnids acquistads sco cumpensaziun reala per tals bains immobigliars; e) la fixaziun da las taxas per la congiudida da la facultad d'utilisaziun da la vischnanca; f) la fusiun cun la vischnanca politica.
Art. 82 Corporaziuns burgaisas	Art. 82 Corporaziuns burgaisas

1 Nua ch'igl existan – entaifer la vischnanca burgaisa – corporaziuns burgaisas cun atgna facultad, han quellas da duvrar questa facultad unicamain per ademplir incumbensas publicas da la vischnanca politica u da la vischnanca burgaisa. 2 Ellas èn obligadas d'administrar questa facultad conform a la destinaziun, e quai en medema moda sco la vischnanca politica e sco la vischnanca burgaisa. Mintga repartiziun da summas da daners tranter ils commembers – che quai sajan renditas dal chapital u retgavs da la vendita da bains immobigliars u d'autras valurs da facultad – è scumandada ad ellas gist uschia sco a las vischnancas burgaisas.	1 Nua ch'igl existan (...) associaziuns burgaisas cun atgna facultad entaifer la vischnanca, han quellas da duvrar questa facultad unicamain per ademplir incumbensas publicas (...). 2 Ellas èn obligadas d'administrar questa facultad conform a la destinaziun, e quai en medema moda sco la vischnanca (...). Mintga repartiziun da summas da daners tranter ils commembers – che quai sajan renditas dal chapital u retgavs da la vendita da bains immobigliars u d'autras valurs da facultad – è scumandada ad ellas (...).
Art. 89 3. vischnanca burgaisa e dretg da burgais 1 Sche duas u sche pliras vischnancas fusiuneschan, vala la fusiun er per las vischnancas burgaisas. 2 Dal rest reglan las vischnancas pertutgadas il dretg da burgais.	Art. 89 3. vischnanca burgaisa e dretg da burgais 1 Sche duas u sche pliras vischnancas politicas fusiuneschan, pon er las vischnancas burgaisas fusiunar en moda congruenta. 2 Il dretg da burgais sa drizza tenor la vischnanca politica. 3 Sche las vischnancas burgaisas sa schlian en il rom d'ina fusiun da las vischnancas politicas, dastga la facultad burgaisa vegnir externalisada en associaziuns burgaisas.
	Art. 103b Corporaziuns burgaisas Las corporaziuns burgaisas existentas suttastattan a las disposiziuns da l'artitgel 82.

Constellaziuns

Las trais vischnancas politicas A, B e C fusiuneschan. A e B han vischnancas burgaisas (colur stgira), C betg.

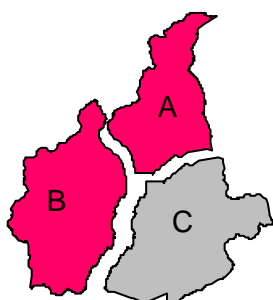
Tge pussaivladads duain las vischnancas burgaisas avair en l'avegnir, sche las trais vischnancas politicas A, B e C fusiuneschan a la nova vischnanca X?

Las variantas 1 e 2 èn pussaivlas gia oz. Tras la revisiun parziala proponida vegnissan vitiers da nov las variantas 3 e 4.

Varianta 1 Sin il termin da fusiun da las vischnancas A, B e C fusiuneschan las duas vischnancas burgaisas A e B a la vischnanca burgaisa X. Igl existan la vischnanca politica X sco er la vischnanca burgaisa X. Las

naturalisaziuns cun il lieu da burgais X vegnan fatgas da la nova vischnanca burgaisa. Ad ella appartegna la facultad burgaisa da las anteriuras vischnancas burgaisas A e B.

Avant la fusiun

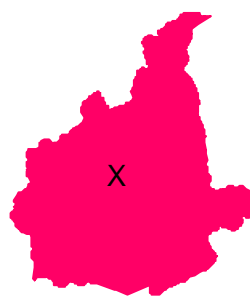

Suenter la fusiun

Vischnanca politica

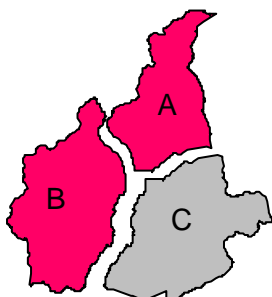
Vischnanca burgaisa

Varianta 2

Anc avant che la fusiun da las vischnancas A, B e C entra en vigur, fusiuneschan las duas vischnancas burgaisas A e B cun las vischnancas politicas A e B. Da nov exista mo pli la vischnanca politica X. Ella fa er las naturalisaziuns cun il lieu da burgais X. I na dat pli nagina vischnanca burgaisa. La proprietad burgaisa vegn transferida a la nova vischnanca X.

Avant la fusiun

Suenter la fusiun

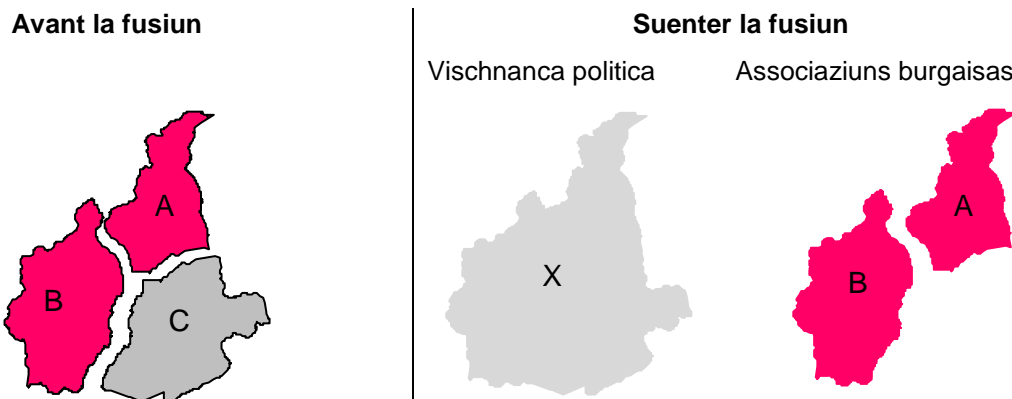
Vischnanca politica

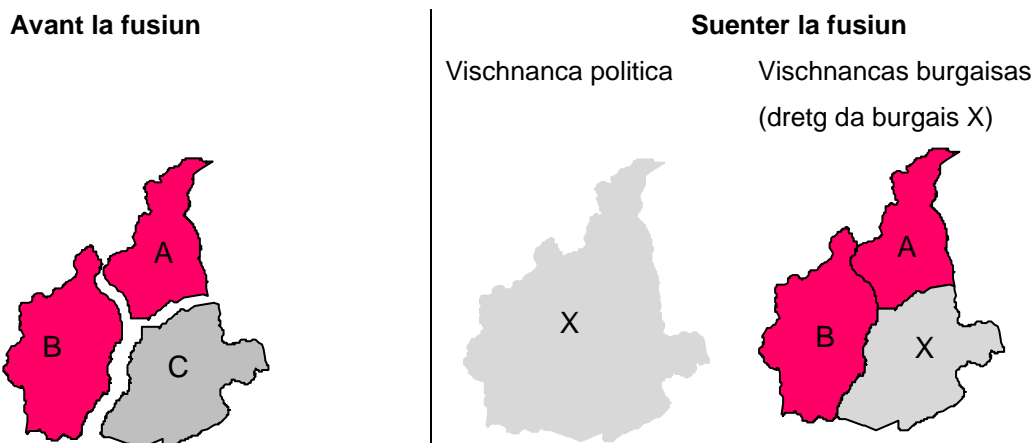
Varianta 3

Anc avant che la fusiun da las vischnancas A, B e C entra en vigur, fusiuneschan las duas vischnancas burgaisas A e B cun las

vischnancas politicas A e B. Las naturalisaziuns vegnan alura fatgas da la vischnanca politica X. I na dat pli nagina vischnanca burgaisa. Per l'administraziun da la facultad burgaisa vegnan fundadas duas associaziuns burgaisas A e B. Quellas vegnan survegliadas da la nova vischnanca politica X. Per l'administraziun e per l'utilisaziun da la facultad valan las medemas reglas sco per las vischnancas burgaisas.

Varianta 4 Las duas vischnancas burgaisas A e B existan er vinavant suenter la fusiun da las vischnancas A, B e C. Uschia existan duas vischnancas burgaisas sin il territori da la vischnanca politica X. Las vischnancas burgaisas A e B concedan mintgamai il dretg da burgais da la nova vischnanca X sin lur territori. Per conceder il dretg da burgais sin il territori da l'anteriura vischnanca C è cumpetenta la nova vischnanca politica. Per quest intent po ella er nominar ina cumissiun communabla per l'entira vischnanca.

La revisiun da la constituziun chantunala exprima la renunzia al princip da la congruenza territoriala tranter la vischnanca burgaisa e la vischnanca politica. La revisiun parziala da la lescha da vischnancas represchenta il basegn da regulaziun che resulta tras la nova concepziun.

5 Remartgas tar ils singuls artitgels dal sboz

Constituziun chantunala (CC)

Art. 61 al. 1 Vischnancas burgaisas

Tras questa disposiziun vegn abolì il sforz che las vischnancas burgaisas stoppian esser congruentas cun las vischnancas politicas en connex cun ina fusiun. Il punct da referiment territorial per esser commembra u commember da la vischnanca burgaisa n'è betg pli la vischnanca politica, mabain la vischnanca burgaisa sezza. Per las vischnancas burgaisas existentas na sa mida nagut, perquai ch'ellas restan congruentas cun la vischnanca politica areguard lur extensiun territoriala. Ina midada a la concepziun actuala da las vischnancas burgaisas resulta mo en consequenza da fusiuns da vischnancas.

Lescha da vischnancas (LV)

Art. 50 al. 4 I. Princip, furmas e dretg applitgabel

Igl è la finamira strategica da la regenza e dal cussegl grond da simplifitgar las structures. Sut quest aspect n'èsi betg giustifitgà che las vischnancas burgaisas adempleschian lur incumbensas sin plaun intercommunal, q.v.d. tranter las

vischnancas burgaisas. La pussaivladad existenta en la lescha n'è betg vegnida tratga a niz – er betg la delegaziun parziala d'incumbensas a la vischnanca politica. Uschia sa tracti mo d'ina adattaziun a la pratica reala, sche l'art. 50 al. 4 vegn stritgà.

Art. 77 al. 4 e 5 **I. Vischnanca burgaisa; 1. posiziun giuridica**

Al. 4: Cun la revisiun parziala qua avant maun vegni profità da la chaschun da transferir formalmain en la lescha la regulaziun ch'ils statuts da las vischnancas burgaisas stoppian vegnir approvads dal departament cumpetent e betg pli da la regenza. Questa regulaziun vala dapi il 1. da schaner 2009.

Al. 5: Cun il scumond da fundar novas vischnancas burgaisas vegn quai, che vala gia oz, statuì en la lescha. Sut "nova fundaziun" vegn chapida l'intenziun da fundar ina vischnanca burgaisa en ina vischnanca che n'ha betg ina vischnanca burgaisa.

Art. 78 al. 2 e 3 **2. organisaziun**

Al. 2: Cf. art 61 dal sboz da la CC.

Al. 3: Tras la determinaziun giuridica da las vischnancas burgaisas existentas poi vegnir parti dal fatg che quellas sajan organisadas conform a la lescha ed adempleschian lur incumbensas conform a l'urden. Uschia èsi mo anc giustifitgà che la vischnanca politica adempleschia questas incumbensas, sch'i n'exista nagina vischnanca burgaisa.

Art. 79 al. 2 e 3 **3. proprietad**

Al. 2: La dumonda da proprietad è vegnida respundida l'onn 1974 tras l'acceptaziun da la lescha da vischnancas e dal termin da 10 onns per far eventualas zavradas.

L'al. 2 dal sboz porta segirezza e clerezza giuridica areguard l'utilisaziun da la facultad burgaisa. Gia oz vala in scumond da distribuir il retgav e la facultad a las commembras ed als commembers (cf. art. 82 al. 2 LV). Tuttina èsi anc adina uschia ch'ina uschenumnada utilitad da las burgaisas e dals burgais vegn pajada or en blers lieus per ordinari en daner blut.

L'al. 3 chanalisescha l'externalisaziun da la facultad burgaisa. Il transferiment da facultad a la vischnanca politica duai er vinavant esser pussaivel da tut temp e duai perquai vegnir francà en la lescha. En il rom da fusiuns da vischnancas vegni plinavant ad esser pussaivel da restrenscher il circol da proprietarias e da proprietaris sco er d'utilisadras e d'utilisaders al circol d'enfin ussa. Quai tras la pussaivladad d'externalisar la facultad ad in'associaziun burgaisa. Quai è dentant mo neces-

sari resp. admissibel, sch'i n'exista pli nagina vischnanca burgaisa entaifer la vischnanca fusiunada.

Art. 80 al. 1

4. utilisaziun da las sorts dals burgais

Cf. art 61 dal sboz da la CC.

Art. 81

5. cumpetenzas

La noziun "burgais dal lieu" n'è betg frequenta en il chantun Grischun. Ella duai vegnir remplazzada tras la noziun usitada "burgais" che vegn er duvrada uschiglio en il cudesch da dretg grischun.

Cf. art 61 dal sboz da la CC.

Art. 82

Corporaziuns burgaisas

La terminologia vertenta da la "corporaziun burgaisa" duai vegnir remplazzada tras la noziun pli precisa "associaziun burgaisa". Areguard il cuntegn vegn midada in pau la significaziun da questa instituziun: I na sa tracta betg pli d'ina corporaziun che po vegnir fundada entaifer la vischnanca burgaisa, mabain d'ina purtadra da facultad cun caracter d'associaziun entaifer la vischnanca politica. Questa instituziun suttastat a la surveglianza da la vischnanca politica, ha structuradas da commembranza ed è – sco las vischnancas burgaisas – liada a l'obligaziun da duvrar sia facultad per intents publics.

Art. 89

3. vischnanca burgaisa e dretg da burgais

Al. 1 dal sboz: Fin ussa fusiunavan las vischnancas burgaisas automaticamain tranter ellas, cur che las vischnancas politicas fusiunavan. Quest automatissem duai vegnir remplazzà tras ina regulaziun da natira facultativa. Uschia duai esser pussaivel ch'i po resultar – en il rom da la fusiun da vischnancas politicas – ina vischnanca burgaisa che correspunda territorialmain a la nova vischnanca politica.

Tenor l'al. 2 dal sboz duai il dretg da burgais sa drizzar – sco enfin ussa – tenor il perimeter da la vischnanca politica.

Il nov al. 3 dal sboz pussibilitescha che la facultad burgaisa po vegnir externalisada – en il rom da fusiuns da vischnancas – en in'associaziun burgaisa (cf. art. 82 dal sboz da la LV). Perquai ch'ina tala po vegnir fundada mo entaifer la vischnanca politica, premetta quai che la vischnanca burgaisa vegnia schliada, q.v.d. fusiuneschia cun la vischnanca politica.

Art. 103b**Corporaziuns burgaisas**

Las corporaziuns burgaisas existentas duain survegnir il medem status giuridic sco las novas associaziuns burgaisas. I n'è betg pli pussaivel da fundar novas corporaziuns burgaisas. Tras questa regulaziun transitorica duai dentant vegnir evitada ina "largia en la lescha" per las corporaziuns existentas.

6 Consequenzas da las revisiuns parzialas

Quest project n'ha naginas consequenzas persunalas e finanzialas.

7 Realisaziun ed entrada en vigur

Per reveder la constituziun dovri ina votaziun dal pievel che duai avair lieu en il decurs da l'onn 2012. Igl è previs da metter en vigur questas disposiziuns per il 1. da schaner 2013. Uschia na duai questa revisiun parziala da la lescha da vischnancas betg retardar ils projects da fusiun actuals currentes.